لە ٨ ی مارسدا، گەڕانەوە بۆ مانیفێست ... جەمال موحسین

''خێزانی ئێستا، خێزانی بۆرژوازی لەسەر چ بنەمایەك دامەزراوە؟ لەسەر بنەمای سەرمایە و داهاتی شەخسی. ئەم خێزانە لە شێوە هەرە پێگەیشتووەکەیدا تەنها لە نێو بۆرژوازیدا بوونی هەیە. لە کاتێکدا تەواوکەری ئەم حاڵەتەش نەبوونی بە کردەوەی خێزانە لەنێو پرۆلیتاریا و لەشفرۆشی گشتیە. خێزانی بۆرژوازی کاتێك لەناوئەچێ کە ئەم تەواوکەرەی لەناوبچێ و ئەم دوانەش تەنها بە لەناوچوونی سەرمایە لەناوئەچن. ئایا ئێمە بەوە تاوانبار ئەکەن کە ئەمانەوێ کۆتایی بە چەوسانەوەی منداڵان لەلایەن دایك و باوکەوە بهێنین؟ ئێمە دان بەم تاوانەدا ئەنێین.

بەڵام ئێوە ئەڵێن کە ئێمە پیرۆزترین پەیوەندیەکان لەناوئەبەین کاتێك پەروەردەکردنی کۆمەڵایەتی ئەخەینە جێی پەروەردەکردنی ناوماڵ. ئەی پەروەردەکردنی خۆتان چییە؟ ئایا ئەویش کۆمەڵایەتی نییە و بەو هەلومەرجە کۆمەڵایەتیە دیارینەکراوە کە لە سایەیدا ئێوەی لە ڕێی دەستێوەردانی ڕاستەوخۆ یا ناڕاستەوخۆی کۆمەڵگاوە لە ڕێی قوتابخانە و شتی ترەوە پێی پەروەردە ئەکرێن؟ کۆمۆنیستەکان دەستێوەردانی کۆمەڵگایان لە پەروەردەدا دانەهێناوە، بەڵام تەنها هەوڵ ئەدەن کە شێوازی ئەم دەستێوەردانە بگۆڕن و پەروەردە لە کاریگەری چینی دەسەڵاتدار بپارێزن. قسە پوچەکانی بۆرژوازی سەبارەت بە خێزان و پەرەوەردە، سەبارەت بە پەیوەندی پیرۆزی منداڵ و دایك و باوك ئەو کاتە زیاتر قێزەون دەرئەکەوێ کە بەبۆنەی کردەوەکانی پیشەسازی مۆدێرنەوە پەیوەندیە خێزانیەکانی پرۆلیتاریا لەبەریەك ئەترازێ و منداڵەکانیان ئەبنە کەرەسەی بازرگانی و ئامێری کار. بۆرژواکان تێکڕا هاوار ئەکەن: ئاخر ئێوە کۆمۆنیستەکان ئەتانەوێ بە کۆمەڵایەتی کردنی ژنان بخەنەبەردەم. کاکی بۆرژوا ژنەکەی تەنها وەك ئامڕازێکی بەرهەمهێنان ئەبینێ.

ئەو کە گوێی لەوە ئەبێ کە ئامڕازەکانی بەرهەمهێنان ئەبێ بە کۆمەڵ لێی بەهرەمەند بن، ئیدی بە شێوەیەکی خۆرسك بە ئاکامێکی تر ناگات جگە لەوەی هەمان شت ژنانیش ئەگرێتەوە. ئەو ئەسڵەن هەر بەلای ئەوەدا ناچێت کە مەسەلەی بنەڕەتی ئەوەیە ئەو هەلومەرجە نەهێڵی کە ژنان تەنها وەك ئامڕازێکی بەرهەمهێنان ببینرێن.'' مانیفێستی حزبی کۆمۆنیست_ بەشی دوو: پرۆلیتاریا و کۆمۆنیستەکان.

مەسەلەی ژنان لە کوردستان زۆر جار بە شێوازی جیاواز باسی لێوە ئەکرێ. بۆ نمونە هەندێك كەس ئەڵێن كە ژن لە كایەی سیاسیدا کەمە. ئەڵێن ڕێژەی ژنان لە پەرلەمان و حکومەت و دامودەزگاکان کەمە. ئەڵێن عەقڵیەتی خێڵەکی و پیاوسالاری و باوکسالاری باوە بۆیە ژن وا وەزعی خراپە. ئەڵێن خەتای ژن خۆیەتی و بەڵا بەسەر خۆی دێنێ و نایەوێ ڕزگار بێ.
ئەڵێن فەرهەنگ و کولتوری ژێردەستەیی ژن و تەنانەت شەریعەت زاڵە ئەگینا ژن ڕزگاری ئەبوو. ئەڵێن ژنان عەقڵیەتی ڕۆشنگەریان پێویستە…. یان کاتێ بە لێشاو ژنانێك ئەکوژرێن، باس دێتە سەر ئەوەی کە ژن وەك ئاژەڵ سەیر ئەکرێ. تەنانەت هەشن ئەڵێن گەر بگەڕێینەوە بۆ بنەماکانی ئیسلام ئیتر ژن موزعەزەز و موکەڕەم و موحتەرەم ئەبێ و ئیتر ''بەهەشت ئەکەوێتە ژێر پێی ژنان ''…… وە زۆر شتی تر کە بە ناوی ژن و چەوسانەوەی سەری و ڕزگاریەکەیەوە تەواو ئەبێ. لەسەر ئەو جۆرە لە فیمینیزمی ئاینی کە گوایە ژن لەژێر سایەی دیندا ڕێزدارە، ئەمەوێ بە یەك دوو ڕێ بڵێم پوچی ئەو قسەیە تاکە یەك چرکەش هەڵناگرێ قسەی لەسەر بکەی.

هەموو ئەو ترێندانەی تر کە ئەگەڕێنەوە بۆ سەر ئەوەی ژن خۆی گرنگە، ئەبێ خۆی ڕزگار بکا، جێندەر سروشتیە و ئەبێ هەر ببێ، دین نابێ لەگەڵ سیاسەت و دەوڵەت تێکەڵ بێ، فەرهەنگ و کولتور بگۆڕدرێ، عەقڵیەتی خێڵەکی و عەشیرەتی ئەبێ فڕێ بدرێ…. لێکدانەوە و گریمانەیەکن کە لەبەردەمی خۆیان زیاتر هیچ نابینن. ئەوە نابینن، ئاخر باشە گەر سەد ساڵ یاخود تەنانەت هەزار ساڵ لەمەوبەر دیاردەیەك هەبووە، با بڵێین بەردەباران، بە زۆر بەشوودان، کوشتن لەسەر شەرەف، لێدان لە ژن، سوکایەتی بە ژن، بە خزمەتکارکردنی ژن…. بۆچی لەم سەردەمەدا و لە سەدەی بیستویەکدا بوونیان هەیە؟! میراتی کۆنە بەڵام بۆچی کۆمەڵگای پڕ پیشەسازی و تەکنەلۆجیا و تۆڕە فراوانەکانی کۆمەڵایەتی و تەکنەلۆجی دەستی بەمەوە گرتووە و ئەیپارێزێ؟
ئەم مەسەلە و پاساوانەی بۆ بۆچوونەکانی تر بوونی هەیە و پێوەی مەشغوڵن، بۆ کۆمۆنیستێك و هەڵسوڕاوێکی مارکسیستی جگە لە ڕووکەش ناتوانێ شتێکی تر بێت. پرسیاری سەرەکی ئەبێ ئەوە بێ کە سەرچاوەی ئەم شتانە چییە؟ چونکە کاتێك بۆ نمونە باسی نەخۆشیەك ئەکرێ لە کۆمەڵگای سەرمایەداری هاوچەرخدا قسە تەنها لەسەر ئەوە نییە کە بۆچی میکرۆب، بەکتریا یان ڤایرۆسی ئەو نەخۆشیە بوونی هەیە، قسەکە ئەوەیە لەم دنیا پێشکەوتووەدا بۆچی هێشتا بوونی هەیە؟
گەر ئێمە لە مەسەلەی سەرەکی میتۆدۆلۆژی مارکس و بە پێی

لێکدانەوەی ماتریالیزمی دیالەکتیکەوە سەیری بکەین کە هیچ دیاردەیەك لە خۆیەوە نایەتە بوون و لە خۆشیەوە لەناو ناچێ، کەوایە ئەبێ لە کۆمەڵگای ئێستادا بۆ ڕەگوڕیشەی چەوسانەوەی دژ بە ژنان بگەڕێین.

دوای ئەوەی کە لەسەرەوە بە خودی مانیفێست دەستمان پێکرد و نیشانمان دا کە بۆرژوازی خودی ژنان وەك ئامڕازی بەرهەمهێنان ئەبینێ، با چاوێکیش لە بەرنامەی کۆمۆنیزمی کرێکاری، بەرنامەی دنیایەکی باشتر بکەین. لە دنیایەکی باشترا و لە بەشی دووی لانی کەمدا، یەکسانی ژن و پیاو، قەدەغەکردنی جیاکاری لەسەر بناغەی ڕەگەزیدا هاتووە کە:''خودی ستەمکێشیی □و پلەدوویی ژنان لە داهێنانی نیزامی سەرمایەداری نییە. بەڵام سەرمایەداری ئەم میراتە نەفرەتهێنەرەی مێژووی لەوە□ پێشی پ□□پ□داوە ‌و کردوویەتیە یەکێك لە کۆڵەکەکانی پەیوەندیە ئابووری□ و کۆمەڵایەتیەکانی ئەم سەردەمە. ڕەگ و ڕیشەی نایەکسانی □و بێمافیەکانی ئەمڕۆی ژنان، ناگەڕێتەوە بۆ بیروباوەڕی کۆن و میراتی فیکری □و کەلتووریی نیزام و کۆمەڵگا کۆن و لەناوچووەکان و پەیامبەران و دیانەتەکانی سەردەمی جاهیلیەت، بەڵکو دەگەڕێتەوە بۆ کۆمەڵگای سەرمایەداری پیشەسازی و مۆدێرنی ئەمڕۆ. ئەو نیزامەی کە وەکو فاکتەرێکی گرنگی ئابووری □و سیاسی دەڕوانێتە دابەشبوونی ڕەگەزی ئینسانەکان لەمەیدانی بەرهەمهێناندا بۆ زامنکردنی قازانجی سەرمایە. مرونەت بەخشین بە هێزی کار لە کارپێکردن و دەرکردندا، پێکهێنانی دووبەرەکی □و کێبەرکێ □و کێشمەکێشی ناوخۆیی لەنێو بەرەی خەڵکی کرێکاردا، زامنکردنی بوونی بەشە بێبەشترەکان لەنێو خودی چینی کرێکاردا کە لەخوارەوە ڕاگرتنی ئاستی ژیانی هەموو ئەم چینە مەیسەر دەکات، و سەرەنجام لەکەدارکردنی هەستی ئینسانی □و چینایەتی کۆمەڵانی کرێکار و زیندوو هێشتنەوەی بیروبۆچوون و ئەفکار و دەمارگیریە کۆن و سواو و ئیفلیجکەرەکان، ئەمانە خێروبەرەکەتەکانی ستەمکێشیی ژنانە بۆ سەرمایەداری مۆدێرنی ئەمڕۆ و لەهەمان کاتدا بەشێکن لە کۆڵەکەکانی کەڵەکەی سەرمایە لە دنیای ئەمڕۆدا. بەدەرلەوەی کە سەرمایەداری لەزاتی خۆیدا و بەشێوەیەکی گشتی لەگەڵ یەکسانی ژناندا دێتەوە یان نا، سەرمایەداری کۆتایی سەدەی بیستەم بەشێوەیەکی دیاریکراو خۆی لەسەر ئەم نایەکسانیە بیناکردووە ‌و بە سووك و ئاسانی □و بەبێ بەرەنگاری سەرسەختانە ‌و زەبروزەنگاوی دەستبەرداری نابێت.''

شیکردنەوە و وردکردنەوەی وتەکەی مارکس و ئەنگڵس و ئەم بەندەی

بەرنامە بەسەر واقعیەتی کوردستاندا ئەتوانێ لە ڕاستی مەسەلەکان نزیکمان بکاتەوە. چی لەوە سادەترە ژنان لەسەر کار دەربکرێن و بە بیانوی خێزان ڕەوانەی ماڵەوە بکرێنەوە؟ واتە کردنیان بە بەشێك لە سوپای هێزی کرێکاری بێکارکراو! پاشان چیش لەوە ئاسانترە کە ئەم بەشە لە چینی کرێکار کە ڕەوانەی ماڵ کراوە و تەواوی کاری ماڵ، بەخێوکردنی مناڵ، خواردن ئامادەکردن و جلشتن و ماڵداری بە گشتی، کە بەبێ کرێ ئەبێ ئەنجامی بدات، بکرێ بە گژی چینی کرێکاردا؟ بۆرژوازی بەمە دووبەرەکی و بەگژدایەکردن ئەخوڵقێنێ. چ جای سوکایەتی و لێدان و توندوتیژی ناوماڵ و کۆمەڵگا کە هەستی ئینسانی و چینایەتی ئەم بەشە لە چینی کرێکار لەکەدار ئەکات.

چ جای ئەوەی کە ژن ئەبێ قبوڵی بکات کە ئامڕازێکی بەرهەمهێنانە، بەرهەمهێنانی خواردن و هەموو خزمەتگوزاریەکان بۆ خێزان بە خۆڕایی و لەوەش واوەتر ئامڕازی دووبارە بەرهەمهێنانەوەی نەسڵی ئینسانیشە. ئەبێ سەرباری هەموو ئەو ئەرك و قورسایی و سوکایەتیە ئەوەش لە ئەستۆ بگرێ کە نەوەکانی چینەکەی خۆی بۆ سبەینێی سەرمایەدار، بۆ دەستەبەرکردنی قازانجی سەرمایەدار، بۆ زێدەبایی دووبارە بەرهەم بهێنێتەوە. تەنانەت کوشتنی ژنان، کە لە کۆمەڵگای کوردستاندا کیمیابارانی هەڵەبجەش شانی لە شانی نادات بۆتە ئەو زۆمبیە وەحشی و ترسناکەی کە ژنانێك کە ناکەونە ژێر چەقۆی ژەنگاوی پیاوسالاری و دڕەندەیەتی شەرفپاراستنەوە، ئەبێ کۆڕێك مەمنون بن و بەو جێگەوڕێگایەی کە باسمان کرد ڕازی بن، تەنها بە نرخی ئەوەی لە ژیاندا بمێننەوە و بتوانن دووبارە بەرهەمهێن بن.

بەرهەم بهێنن تاکو کرێکارێك کە سەرچاوەی قازانج و کەڵەکەی سەرمایەیە بۆ چینی دەسەڵاتدار هەمیشە هەبێ، بەرهەم بهێنن تاکو تەنانەت سوپای چەکداری حزبەکان، حزبەکانی کوردایەتی و میلیشیاکانیان دابین بکەن. بەڵێ، ژنان ئامڕازێکی بەرپرسن لە بەرهەمهێنانەوەی هێزی پێشمەرگەیەك کە بۆ پاراستنی دەسەڵات و پارە و سەروەت و سامانی چینی باڵادەستی کورد پێویستە.

لە ژنە کنگر فرۆشەکانی سەرشەقامەکانەوە تاکو ژنانی ئاوارەی ژێر جەمەلێن و کوخە نایلۆنیەکان، تاکو کرێکاران و فەرمانبەرانی نەخۆشخانەکان، قوتابخانەکان، زانکۆکان، تاکو ژنە قەڵەمبەدەستەکان، تاکو ژنە ناچارکراوەکان بە لەشفرۆشی..... هەمووی چاوی تەماحی سەرمایەداری لەسەرە وەك ئامڕازێکی بەرهەمهێن یاخود بەرهەمهێنەرەوە تاکو نەوە لەسەر نەوەی کرێکاری خامۆش و چاولەدەست، هەرزان و لەژێر هەڕەشەی بێکارکردن و تەنانەت میلیشیای

پارێزەری دەسەڵات پێبگەیەنێت، جا چ بە ئیستغلاکردن و لاقەکردن و ناچارکردنی ژنان بە لەشفرۆشی بۆ یاخود بە شێوازی تر… ئیتر ئەوەی کە ئەووترێت مەسەلە فەرهەنگە، خێزانە، توندوتیژیە، وابەستەیی ژنە بە ئابوری پیاو و شتی لەو بابەتەوە، هەمووی دەرهاویشتەی دیاردەیەکی بنەڕەتیتر و بناغەییترن نەك ئەوەی کە خەتای پیاوە وەك ڕەگەزێکی تر و پیاوسالاری و شتی لەم بابەتەیە، وەك دیاردەیەکی سەربەخۆ.

کەوایە گەر هیچ دیاردە و شتێك لە خۆیەوە پەیدا نابێ و هەرواش نافەوتێ مەبدەئێکی سەرەکی بێ، ئەتوانین لەوە تێبگەین کە چەوسانەوە و پلەدووی ژنان سەرچاوەکەی دەسەڵاتی بۆرژوازی کوردە و کاری پێیەتی و ئەیپارێزێت و ئەیهێڵێتەوە. بەهۆی کۆمەڵایەتی نەبوونی کاری ناوماڵەوە و نەدانی هیچ بیمەیەك بە ژنانی بێکار دەسەڵاتی بۆرژوازی کورد ملیارەها دۆلار بۆ خۆی گل ئەداتەوە… ئیتر بوونی فەرهەنگی پیاوسالاری و پاراستنی یاسا و ڕێسا دینیەکان و ئەو یاسایانەی برەو بە ژێردەستەیی و پلەدوویی ژن ئەدەن سەرخانێکن کە بۆ ئەو ژێرخانە پێویستن. بۆ ئەوەی ئەم چەوسانەوەیەش لەناوببرێ، ئەبێ ئەو سەرچاوەیە لەناوببرێ و هەڵبوەشێنرێتەوە هەروەك مارکس و ئەنگڵس لە مانیفێستدا جەختیان لەسەر کردۆتەوە، واتە سۆشیالیزم کە ئەبێ هەموو ئەو دیاردانەی سیستمی سەرمایەداری کوردستان هەڵبوەشێنێتەوە.

ئەمە بە مانای ئەوە نییە کە ئێمە ئەبێ دەستمان کورت بهێنێ لەوەی خەبات بکەین بۆ هەرجۆرە باشبوونێك لە ژیانی ژناندا، لە پایەداریبوونی ڕێزیاندا لە خێزان و کۆمەڵگادا، لە بەدەستهێنانی ئازادی و مافەکانیاندا، لە کۆتاییهێنان بە کوشتنی بە لێشاوی ژناندا، لە بڕینی دەستی دین و شەریعەت بەسەر ژیانیاندا.… بەڵام گەر بمانەوێ کۆتایی بە ژێردەستەیی و پلەدوویی ژنان بهێنین ئەبێ بگەڕێینەوە بۆ بناغەکەی. ئەم ئاوە لە سەرچاوەوە لێڵە!

٨ ی مارسی ٢٠١٧